

Slangenarenden in de Kempen

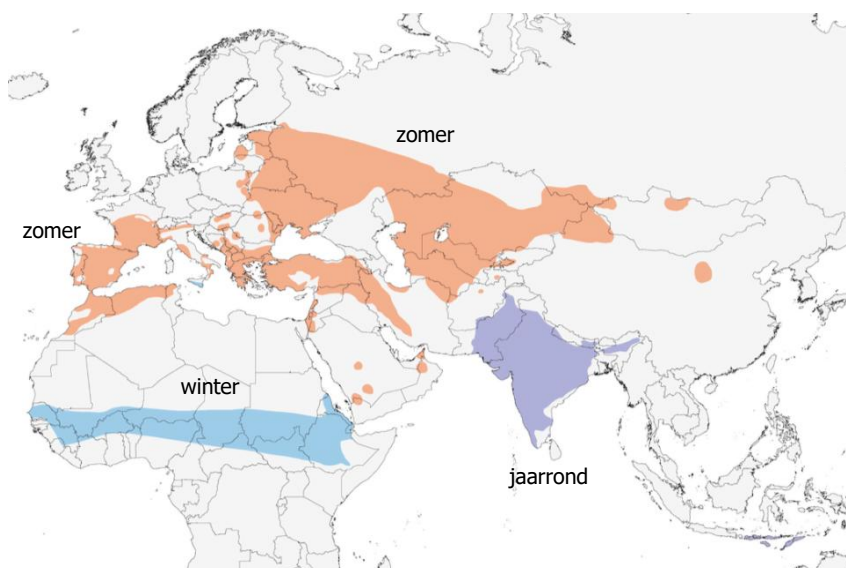
Tom Heijnen



Slangenarend, telpost Loozerheide, 24 augustus 2020 (foto: Ruud Bouwman)

De Slangenarend heeft een groot verspreidingsgebied (figuur 1). De soort verdween echter in de 19e eeuw uit centraal en noord Europa. Eind 20ste eeuw was de populatie eerst stabiel en nam daarna aanzienlijk toe in het westen van Europa, op het Iberisch schiereiland en in Frankrijk. In Spanje broeden inmiddels meer dan 10.000 paren (2009-2010) en in Frankrijk 2400-2900 paren (rond 2003) (Orta et al. 2020). In Frankrijk breidde de soort zijn broedgebied uit naar het westen tot in Bretagne en naar het noorden tot in de omgeving van Parijs (Boele et al. 2013).

Figuur 1. Slangenarenden broeden in NW Afrika, ZW en O Europa, ZW Azië, het Indische subcontinent en de Grote Soenda eilanden. In Europa broedt de soort noordelijk tot aan Estland aan de Golf van Finland. Westelijke populaties overwinteren in de Sahel en oostelijke op het Indische subcontinent (Orta et al. 2020).



De toename van de broedpopulatie op het Iberisch schiereiland en in Frankrijk lijkt er de oorzaak van te zijn dat Slangenarenden steeds meer in Nederland opduiken. Van een dwaalgast in de 20ste eeuw werd het een regelmatige doortrekker en overzomeraar (Boele 2013), met vele honderden waarnemingen per jaar sinds 2011 (van Manen & Bijlsma 2017).

Dit lijkt ook merkbaar in de Kempen. Dankzij de vele uren die aan vogeltrek werden (en worden) besteed op de trektelposten Loozerheide en Strabrechtse Heide leverde dat zelfs een hotspot van waarnemingen in Nederland op (Boele 2013).

In de zomer van 2020 werd voor het eerst een langdurig verblijf van een Slangenarend in de Kempen opgemerkt. In dit artikel wordt daar een beeld van gegeven en worden tevens de gegevens uit het verleden samengevat. Aan de orde komen aantalsontwikkeling, verspreiding, actieradius en voedselkeuze.

Gebied

Het studiegebied "Kempen" ligt in zuidoostelijk Noord-Brabant en is 930 km² groot. In dit gebied ligt Eindhoven, enkele grote dorpen als Veldhoven en Valkenswaard en talloze kleinere dorpen. Er is veel intensieve landbouw, er zijn grote bosgebieden en heideterreinen waaronder de Oirschotse Heide (deels militair oefenterrein), Strabrechtse Heide en Budeler Bergen/Loozerheide.

Methode

Bron van waarnemingen

De gegevens in dit artikel zijn afkomstig van de websites www.waarneming.nl, www.trektellen.nl, www.dutchavifauna.nl, www.vogelsindekempen.nl en uit het vogelarchief van VWG De Kempen. In de bijlage zijn alle waarnemingen vermeld, inclusief waarnemingen die niet bevestigd kunnen worden. Deze onbevestigde waarnemingen zijn *niet* gebruikt in de paragraaf met resultaten.

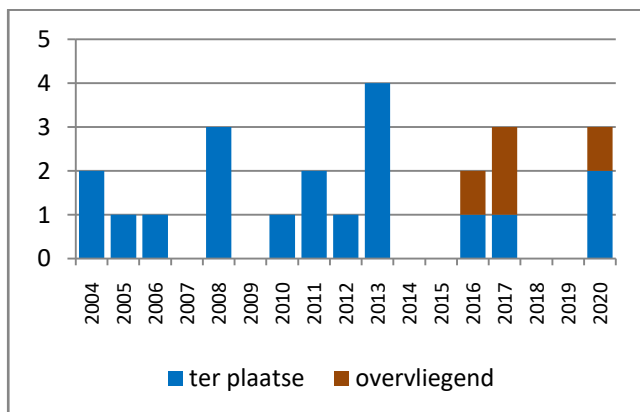
Vergelijking van individuen

Foto's van Slangenarenden zijn bestudeerd om te bepalen of waarnemingen in dezelfde periode betrekking hebben op hetzelfde individu of op verschillende exemplaren. Daarbij is gelet op het kleurpatroon op de onderzijde, de slijtage en rui van vleugel- en staartveren en andere diagnostische kenmerken.

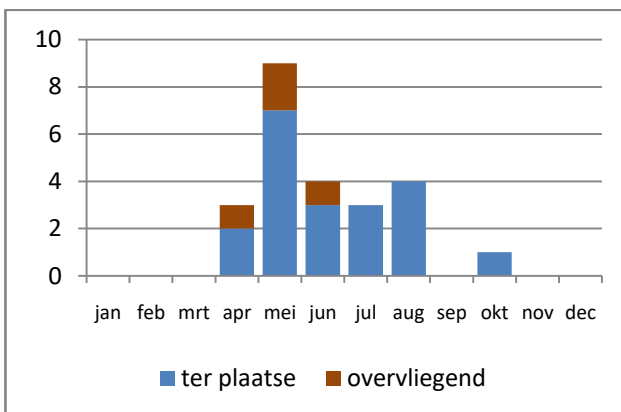
Resultaten

Waarnemingen van Slangenarenden t/m 2020

Na vier onbevestigde waarnemingen in 1986, 1989 en 2001 (zie bijlage) werden in 2004 de eerste bevestigde waarnemingen van Slangenarenden gedaan. In de periode 2004-2020 schommelde het aantal exemplaren tussen 0 en 4 (figuur 2). Slangenarenden werden gezien vanaf april (vroegste: 2 april) t/m augustus (laatste: 24 augustus). Met uitzondering van een vogel op 2 oktober ontbreken najaarswaarnemingen (figuur 3).



Figuur 2. Aantal waargenomen Slangenarenden per jaar (n=23). Een individu dat meerdere keren is gezien telt als 1. Ter plaatse = zittend, biddend, rondhangend in het gebied, ook als dat maar 5 minuten was.

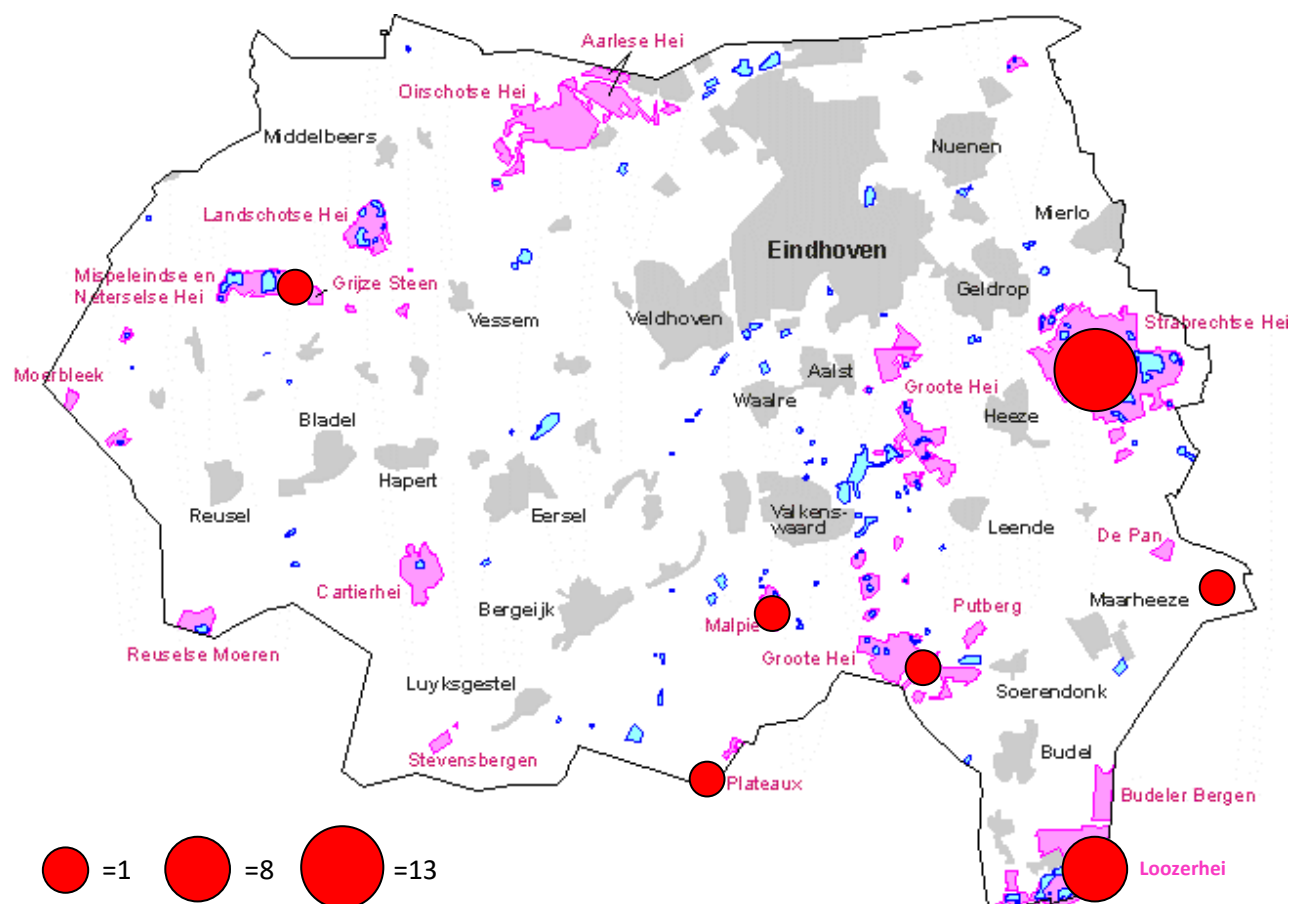


Figuur 3. Aantal waargenomen Slangenarenden per maand (n=24). Een individu dat meerdere keren is gezien telt als 1 in de betreffende maand.

Op één na werden alle Slangenarenden gezien in de oostelijke helft van de Kempen (figuur 4). De Loozerheide (8 vogels) en de Strabrechtse Heide (13 vogels) spannen de kroon.

Er zijn twee opmerkelijke meldingen ten aanzien van de conditie van de vogels. Op 27 mei 2006 werd een ernstig verzwakte onvolwassen vogel gevonden. Vermoedelijk kon de vogel door een weeromslag geen voedsel vinden, met verzwakking en uitputting als gevolg. De vogel revalideerde in het Vogelasiel Someren en werd op 17 juni op de Strabrechtse Heide vrijgelaten (van de Mortel 2006).

Op 6 juli 2020 werden de restanten van een onvolwassen vogel gevonden bij het Beuven op de Strabrechtse Heide (van Kessel 2020). Wellicht was dit het individu dat op 22 juni op de Strabrechtse Heide werd gezien, maar dit kon door de verregaande staat van ontbinding van de resten niet worden bevestigd.



Figuur 4. Aantal Slangenarenden per gebied t/m 2020 (n=25). Een individu dat meerdere keren is gezien in een gebied telt als 1.

Habitat- en voedselkeuze

Op één na (nl. de verzwakte vogel in 2006) kwamen alle waarnemingen van heidevelden: 18 van de 19 vogels die ter plaatse gezien werden *plus* de vier overvliegende. Pleisterende vogels werden regelmatig biddend gezien en op de Strabrechtse Heide werd regelmatig gezien dat de vogels dan naar en aan de grond gingen. Er waren twee waarnemingen van een Slangenarend die daadwerkelijk een prooi had gepakt: een hagedis op 2 oktober 2010 op de Malpie (figuur 5) en een hagedis op 29/30 juli 2011 op de Strabrechtse Heide.

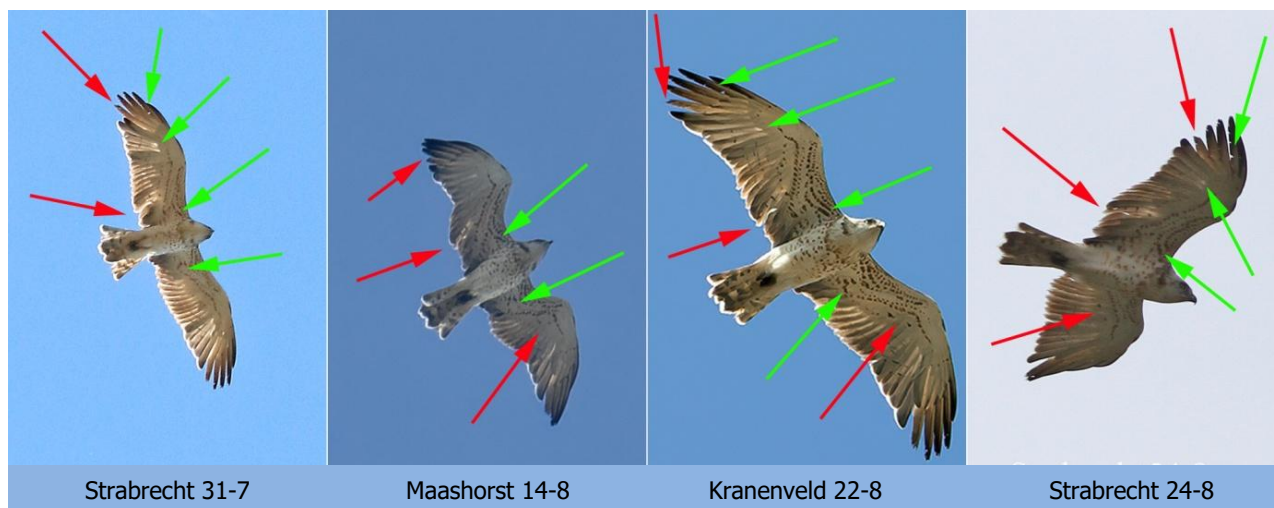
Verblijfsduur en actieradius

Van de 19 vogels die ter plaatse gezien werden, werden er vier (21%) gezien in periodes van twee of meer dagen: op 29 en 30 juli 2011 Strabrechtse Heide, op 2 en 3 juli 2016 Strabrechtse Heide, van 30 juli t/m 2 augustus 2017 Strabrechtse Heide en van 31 juli t/m 24 augustus 2020 op meerdere locaties.



Figuur 5. Adulte Slangenarend met hagedis. Malpie, 2 oktober 2010 (foto's: H. Kruseman op vogelsindekempen.nl)

Dit laatste individu deed meerdere gebieden aan. Dit is vastgesteld aan de hand van een zorgvuldige analyse van foto's (figuur 6).



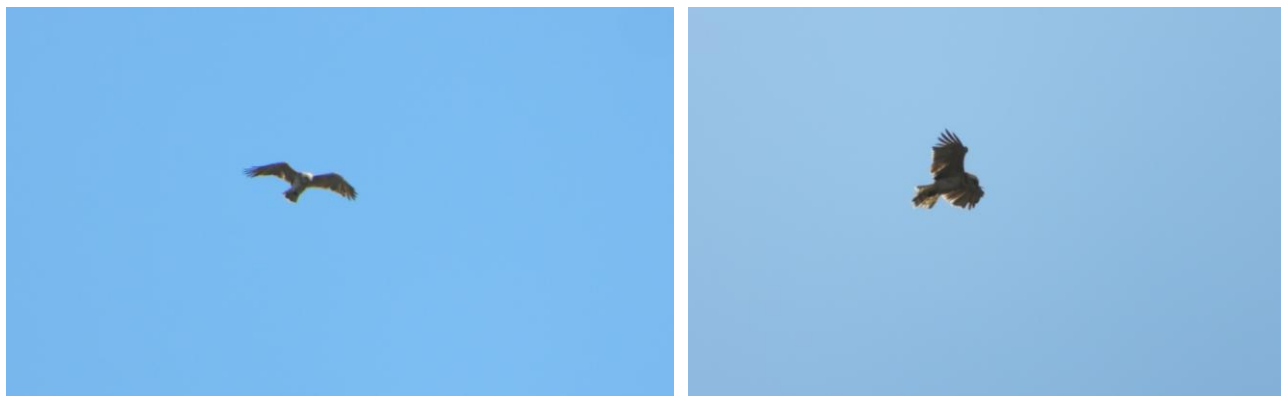
Figuur 6. Vergelijking van waarnemingen in de periode 31-7 t/m 24-8-2020 in de Kempen en op de Maashorst. Het betreft steeds hetzelfde individu (analyse door Robert Kastelijn en Roel van den Heuvel; foto's op waarneming.nl van resp. telpost Strabrecht, Dirk Eijkemans, Kris De Rouck en telpost Strabrecht)

Het individu werd voor het eerst gezien op de Strabrechtse Heide en heeft vervolgens een aantal gebieden bezocht (tabel 1). Centrale 'spil' bleef de Strabrechtse Heide waar de vogel diverse keren naar terugkeerde. De vliegbewegingen zijn in figuur 7 gevisualiseerd.

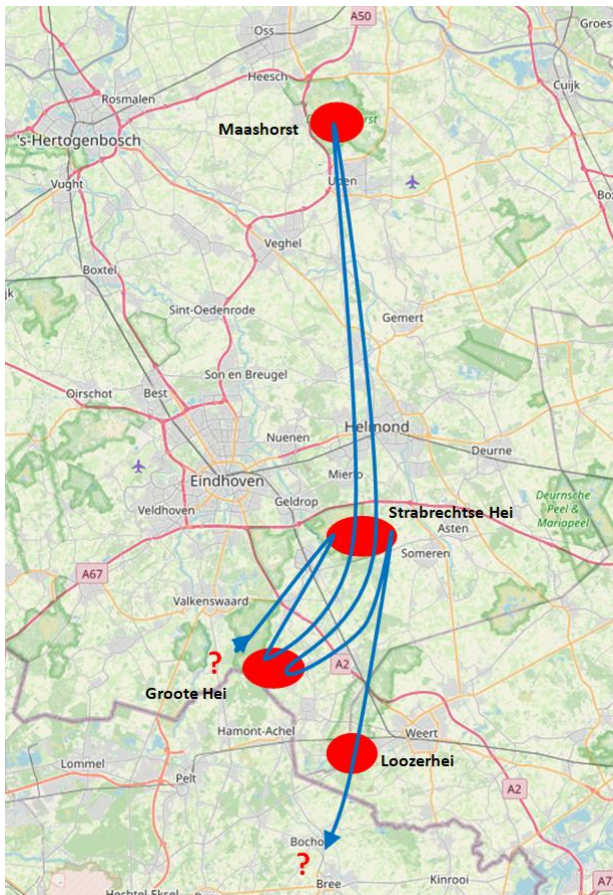
Tabel 1. Geschiedenis van de individueel herkenbare Slangenarend in de nazomer van 2020.

#	Datum	Gebied	Bijzonderheden	Afstand hemelsbreed
1	31-7-2020	Strabrechtse Heide		↓ 13 km
2	2-8-2020	Kranenveld Groote Heide		↓ 13 km
3	7-8-2020	Strabrechtse Heide		↓ 32 km
4	13-8-2020 14-8-2020	Maashorst		↓ 32 km
5	18-8-2020	Strabrechtse Heide		↓ 13 km
6	22-8-2020 23-8-2020	Groote Heide en Soerendonks Goor	23-8 nog gezien om 15:52	↓ 13 km
7	23-8-2020 24-8-2020	Strabrechtse Heide	23-8 rustend Grafven 16:54 24-8 tot ca 11:30, daarna Z-ZW	↓ 13 km
8	24-8-2020	Loozerheide	13:13u jagend, na half uur vertrekkend richting België	↓ 17 km

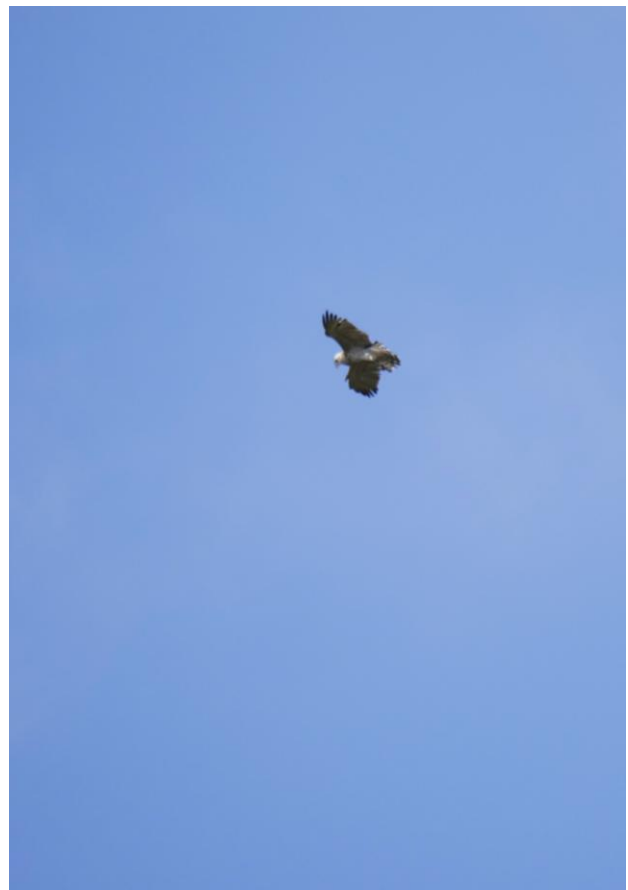
De totale afstand die de vogel van 31 juli t/m 24 augustus aflegde was tenminste 133 km, gebaseerd op de hemelsbrede afstand van het ene gebied tot het andere gebied.



Slangenarend, Groote Heide, 22 augustus 2020 (foto's: Maarten-Jan van den Braak)



Figuur 7. Visualisatie van de vliegbewegingen van de individueel herkenbare Slangenarend in de nazomer van 2020

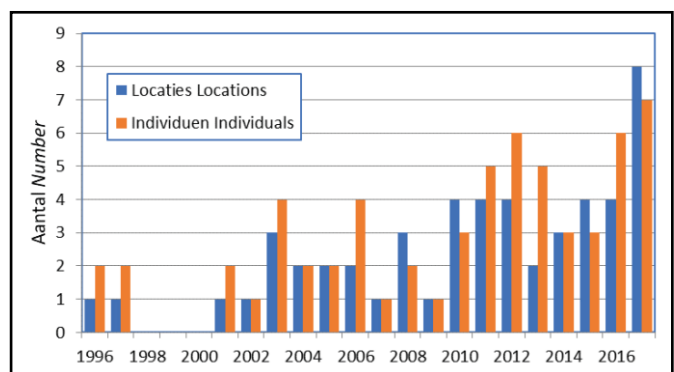
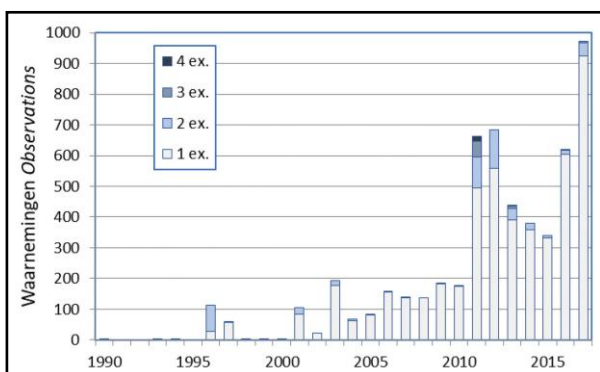


Slangenarend, Strabrechtse Heide, 18 augustus 2020 (foto: Judith Staals)

Discussie

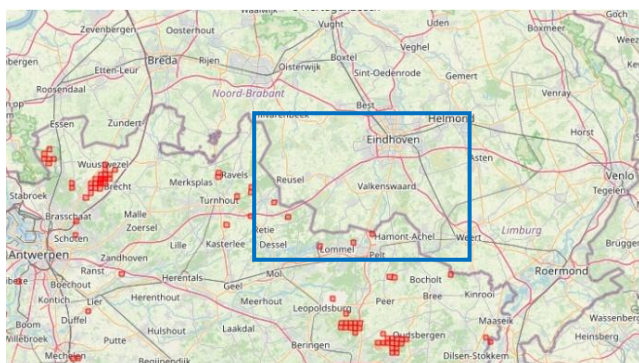
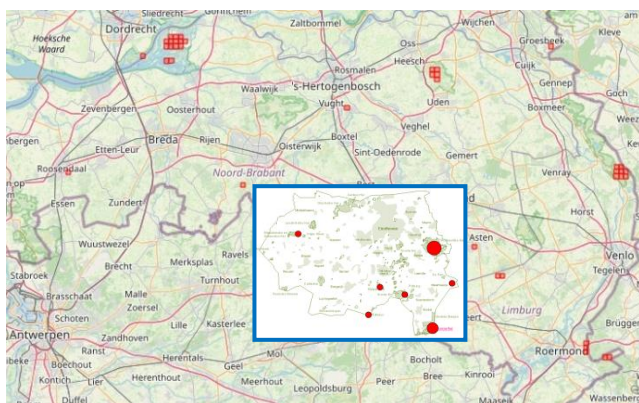
Aantalsontwikkeling

Het aantal waarnemingen van Slangenarenden in Nederland is in de periode 1990-2017 fors toegenomen (figuur 9) wat deels een waarnemerseffect is (van Manen & Bijlsma 2017). Het is opmerkelijk dat die toename, die met name na 2010 inzette, niet terug te vinden is in de gegevens van de Kempen (figuur 3).



Figuur 9. Aantal waarnemingen van Slangenarenden in Nederland in 1990-2017 (links) en jaarlijks aantal overzomeraars en locaties waar Slangenarenden verbleven (rechts) (van Manen & Bijlsma 2017).

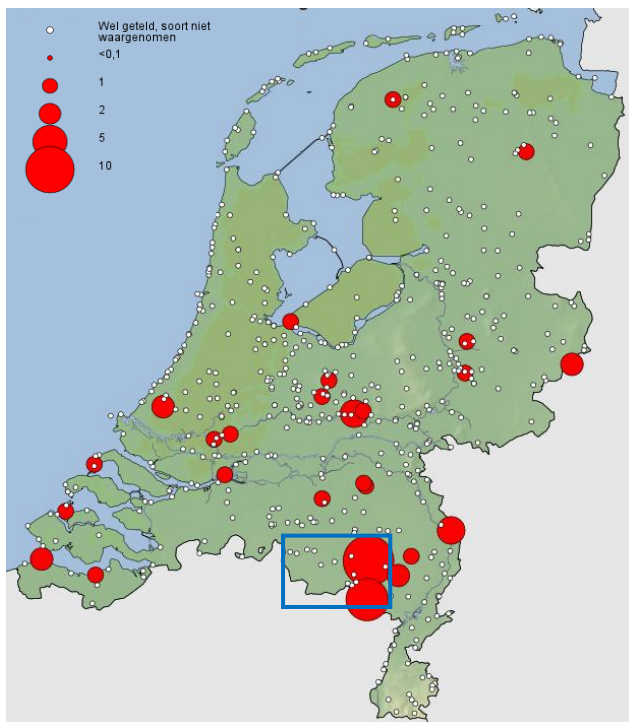
Dat lijkt vreemd omdat de Kempen in het zuiden van Nederland ligt en het te verwachten zou zijn dat Slangenarenden met een zuidelijke herkomst (bijv. Frankrijk) onder andere via de Kempen naar de rest van Nederland vliegen. Werden die passerende vogels gemist als gevolg van weinig waarnemers? Kwamen ze te hoog over? Of zijn er andere factoren die meespelen?



Figuur 10. Waarneminglocaties van Slangenarenden in zuidelijk Nederland (linksboven) en aangrenzend België (onder) in de periode 2000 t/m 31-8-2020. Linksboven: waarnemingen in de Kempen (dit artikel) plus daarbuiten bevestigde waarnemingen (1km grid) in waarneming.nl. Linksonder: bevestigde waarnemingen (1km grid) in waarnemingen.be. Rechtsonder: totaal aantal per telpost in trektellen.nl. Met een rechthoek is de Kempen aangegeven.



Figuur 11. Locaties van goedgekeurde waarnemingen van Slangenarenden (1km grid) in Nederland in de periode 2000 t/m 31-8-2020 van waarnemingen ingevoerd op waarneming.nl.



Figuur 12. Aantal Slangenarenden per telpost in Nederland in de periode 2000 t/m 31-8-2020 van tellingen ingevoerd op trektellen.nl.

Waarnemingslocaties

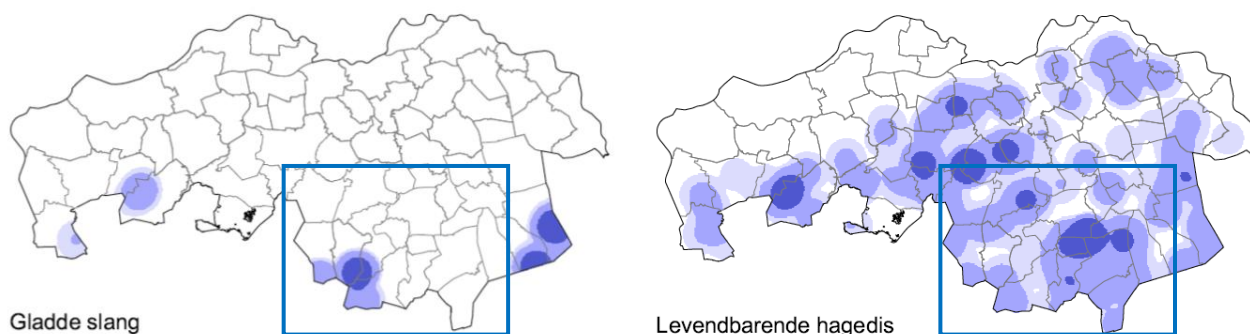
Slangenarenden werden vrijwel uitsluitend in de oostelijke Kempen gezien. Het achterblijven van waarnemingen in de westelijke Kempen kan heel goed een waarnemerseffect zijn: in de westelijke Kempen zijn minder vogelaars actief én er zijn geen bemande trektelposten. Om de mogelijkheid van een waarnemerseffect te toetsen zijn de waarnemingen uit noordelijk België vergeleken met de waarnemingen uit zuidelijk Nederland (figuur 10)¹. Te zien is dat in België aan de grens met Nederland meerdere Slangenarenden werden gezien, met name in het gedeelte dat grenst aan de *westelijke* helft van de Nederlandse Kempen. Het is des te opmerkelijker dat waarnemingen in de westelijke Kempen ontbreken. In de westelijke helft liggen meerdere heideterreinen liggen (zoals Reuselse Moeren, Cartierheide, Mispelendse en Neterselse Heide, Landschotse Heide en Oirschotse Heide) waaronder zelfs twee waar Gladde Slangen voorkomen, nl. de Reuselse Moeren en de Cartierheide. Slangen ontbreken juist in de oostelijke Kempen. Wel zijn de heideterreinen in de westelijke helft ten opzichte van de oostelijke helft kleiner (met daardoor meer kans op verstoring en minder voedsel) en liggen ze verder uiteen (grotere afstanden tussen de potentiële foerageergebieden).

Naast het waarnemerseffect in de westelijke Kempen is er een tweede verklaring denkbaar voor het achterblijven van waarnemingen in de Kempen t.o.v. geheel Nederland. Wellicht vlogen vogels die op weg zijn naar bijv. de Veluwe en Drenthe hoog over en werden ze daardoor weinig in het tussenliggende land opgemerkt. Dit lijkt te worden ondersteund door het grote aantal trektelposten zonder waarnemingen van Slangenarenden (figuren 11 en 12). Wat daarbij opvalt is dat op de Strabrechtse Heide en Loozerheide naar verhouding veel Slangenarenden werden gezien. Een verklaring hiervoor kan zijn dat de vogels hoog vlogen, dan boven potentiële jachtgebieden naar beneden kwamen om op zoek te gaan naar voedsel, daar werden opgemerkt door de trektellers op de telposten en vervolgens weer op hoogte doorvlogen naar het noorden.

Habitat- en voedselkeuze van pleisterende Slangenarenden

De Slangenarend is gespecialiseerd in het vangen van slangen en die maken in west en zuid Europa 70% of meer van het dieet uit. Naast slangen eten Slangenarenden ook andere reptielen, vooral hagedissen en soms knaagdieren (zoals hazen) en amfibieën (Orta et al. 2020). In Nederland correspondeert het langdurig verblijven/overzomeran van Slangenarenden met de verspreiding en talrijkheid van Ringslang, Gladde slang en Adder (van Manen & Bijlsma 2017).

In de Kempen komen alleen Gladde slangen voor, en die zitten alleen op heideterreinen in de zuidwestelijke Kempen (figuur 13) waaronder de reeds genoemde Cartierheide en Reuselse Moeren. Dit is uitgerekend de regio waar nog geen Slangenarenden zijn gezien.



Figuur 13. Verspreiding van Gladde slang en Levendbarende hagedis in Noord-Brabant (Sierdsema & van Kleunen 2008). Met een rechthoek is de Kempen aangegeven.

Op de heideterreinen in de oostelijke Kempen zijn frequent jagende (biddende) vogels gezien met af en toe ook een *touch down*, helaas meestal zonder te kunnen zien of dit succesvol was en zo ja, welke prooi gepakt werd. Twee soortgroepen komen hiervoor in aanmerking, nl. hagedissen en kikkers. Levendbarende hagedissen komen veel voor in heide en hoogveen (figuur 13) en worden daar met name aangetroffen op venoevers en vochtige terreindelen (Creemers & van Delft 2009). Er zijn in de Kempen twee waarnemingen van een Slangenarend die een hagedis pakte en deze prooikeuze dus ondersteunen.

Gladde slangen wegen 30-75 gram. Levendbarende hagedissen van 3-5 gram, Heikikkers van 15-30 gram en groene kikkers van 20-40 gram (Creemers & van Delft 2009) zijn voor een grote arend dus zeer bescheiden hapjes. Het is goed voorstelbaar dat het 'schrale' voedselaanbod het voor Slangenarenden noodzakelijk maakte om in een groter gebied te blijven zoeken naar geschikte foerageergebieden. Wellicht verklaart dit het zwerfgedrag van de vogel in augustus 2020. Het 'schrale' voedselaanbod verklaart wellicht ook dat er in 2006 een uitgeputte en in 2020 een dode vogel werden gevonden. Mogelijk waren deze vogels overigens al ziek of verzwakt en daardoor niet meer in staat om naar een ander foerageergebied te vliegen.

¹ De figuur toont gegevens uit waarneming.nl, waarnemingen.be en trektellen.nl. Die gegevensbronnen overlappen elkaar soms, op verschillende manieren. Slangenarenden in de Kempen in trektellen.nl worden gewoonlijk ook in waarneming.nl ingevoerd. Slangenarenden in België in trektellen.nl zitten grotendeels *niet* in waarneming.be.

Verblijfsduur en actieradius

Van de 23 waargenomen vogels in de Kempen werden er 19 ter plaatse gezien (waaronder ook een kort verblijf van 5 min. wordt verstaan). Vier vogels werden in periodes van twee of meer dagen gezien, nl. 2, 2, 4 en 25 dagen. De vogel die 25 dagen verbleef deed meerdere gebieden aan en kwam ook terug in eerder bezochte gebieden. Hemelsbreed werd zo een afstand van tenminste 133 km afgelegd. Uit onderzoek blijkt dat dit voor een Slangenarend een 'eetje' is. Niet-territoriale overzomerende Slangenarenden kunnen enorm grote activiteitsgebieden hebben: bij een beperkte studie in Spanje bestreek een Slangenarend tot 600 km² binnen één activiteitsgebied en legde tot 413 km af om naar een volgend activiteitsgebied te gaan (Yáñez et al. 2014). Ook tijdens de trek leggen Slangenarenden enorme afstanden af, met gemiddelden van rond 200 km/dag en een maximum van 467 km op één dag (Meyburg et al. 1998).

Van Nederlandse Zeearenden is bekend dat jonge vogels flinke zwerftochten ondernemen tot in België, noord Frankrijk en Duitsland (Duitse Bocht) aan toe (Werkgroep Zeearend Nederland 2020). Doen Slangenarenden dat ook? Gebruiken ze dan de Veluwe en het Fochteloërveen als (slangenrijke) uitvalsbasis om over het land te zwerven? En zou de Kempische vogel in de nazomer van 2020 zo'n zwerver kunnen zijn? Een vergelijking van dit individu met foto's uit Nederland (op waarneming.nl) en België (op waarnemingen.be) leverde geen *match* op. Foto's van vogels in Duitsland heb ik niet gevonden maar de soort wordt weinig gemeld in de regio's grenzend aan Nederland en België (www.ornitho.de). Zwerfgedrag zoals bij Zeearenden kon bij dit individu dus niet worden aangetoond. Een uitgebreider vergelijkingsonderzoek van Slangenarenden in Nederland en aangrenzende regio's is nodig om meer duidelijkheid en zekerheid te krijgen over het zwerfgedrag van Slangenarenden in zijn algemeenheid.

Dankwoord

Frank Neijts gaf mij de prikkel om in het vraagstuk van Slangenarenden te duiken door zijn vraag of een vogel die ik bij de Groote Heide zag dezelfde zou kunnen zijn als de vogel die een paar dagen daarvoor op de Strabrechtse Heide was gezien. Robert Kastelijns en Roel van den Heuvel leverden de messcherpe analyse van de Slangenarend die in de nazomer van 2020 werd gezien. Ruud Bouwman, Mirian Sweegers, Judith Staals en Maarten-Jan van den Braak stelden foto's van Slangenarenden ter beschikking. Robert Kastelijns, Frank Neijts, Rob Brinkhof en Pieter Wouters gaven waardevolle suggesties en aanvullingen op het conceptartikel.

Literatuur

- Boele, A., E. van Winden & R. Winters 2013. Slangenarend en Noordse Nachtegaal nieuw in het BSP - van dwaalgast tot broedvogel? *Sovon-nieuws* 26(1): 5-6.
- Creemers, R. & J. van Delft 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna deel 9. Naturalis & EIS Nederland.
- Kessel, J. van 2017. Slangenarend in de Brabantse Kempen. Nieuwsbrief VWG De Kempen.
- Kessel, J. van 2020. Dode Slangenarend bij Beuven Strabrechtse Heide 6 juli 2020. VWG De Kempen.
- Manen, W. & R.G. Bijlsma 2017. Slangenarenden *Circaetus gallicus* in Nederland - voorschot op een broedgeval. *De Takkeling* 25(3): 224-241.
- Meyburg, B.-U., C. Meyburg & J.-C. Barbraud 1998. Migration strategies of an adult Short-toed Eagle *Circaetus gallicus* tracked by satellite. *Alauda* 66(1): 39-48.
- Mortel, T. van de 2006. Voor het eerst een Slangenarend *Circaetus gallicus* geringd in Nederland. *De Takkeling* 14(3): 232-235
- Orta, J., G. M. Kirwan, and E. F. J. Garcia 2020. Short-toed Snake-Eagle (*Circaetus gallicus*), versie 1.0. In: *Birds of the World*, Cornell Lab of Ornithology.
- Sierdsema, H. & A. van Kleunen 2008. Leefgebieden van prioritaire soorten in Noord-Brabant. *Sovon*.
- Swinkels, H. 1986. Waarneming van een Slangenarend (*Circaetus gallicus*) op de Strabrechtse Heide. *De Kuluut* 6: 7-9.
- Werkgroep Zeearend Nederland 2020. Terreingebruik, dispersie en sterfte van jonge zeearenden uit Nederland - Voortgangsrapport 2019. Werkgroep Zeearend.
- Yáñez, B., A.-R. Muñoz, K.L. Bildstein, I. Newton, A.G. Toxopeus & M. Ferrer 2014. Individual Variation in the Over-Summering Areas of Immature Short-Toed Snake Eagles *Circaetus gallicus*. *Acta Ornithologica* 49 (1): 137-141.



Slangenarend, Strabrechtse Heide, 18 augustus 2020 (foto: Mirian Sweegers)

Bijlage. Waarnemingen van Slangenarenden in de Kempen tot en met augustus 2020.

Waarnemingen die niet (meer) te beoordelen zijn vanwege het ontbreken van documentatie, zijn lichtrood gekleurd. Deze zijn niet meegenomen in de analyses in dit artikel.

Datum/Periode	Gebied	OK?	TP?	Opmerkingen	Waarnemer/bron
16-8-1986	Strabrechtse Heide	NTB	J		Swinkels (1986)
19-5-1989	Strabrechtse Heide/Beuven	NTB	N	Ca 5 min. zwevend, dan ZW	Lex Peeters (vk)
15-5-2001	Patersgronden	NTB	J	10 min. goed gezien, dan NO	Wil Beeren (vk)
10-7-2001	Strabrechtse Heide/Waschven	NTB	N	Vloog weg naar ZO	Jap Smits (vk)
29-5-2004	Strabrechtse Heide	CDNA	J	Ca 15 min. ter plaatse	Jan Erik Kikkert (wn)
31-5-2004	Loozerheide/telpost	CDNA	J	Adult wrv., ca 15 min. jagend	meerdere waarnemers (wn)
28-6-2005	Strabrechtse Heide/telpost	CDNA	J		Ruud Bouwman (vk)
27-5-2006	Hugterheide	MOD	J	Onv. uitgeput, herstelt in Vogelasiel Someren, vrijgelaten op 17-6-2006 Strabrechtse Hei	van de Mortel (2006)
29-4-2008	Loozerheide/telpost	CDNA	J	Paar min. tp	meerdere waarnemers (wn)
5-5-2008	Loozerheide/telpost	CDNA	J	Heel even boven telpost	meerdere waarnemers (wn)
8-5-2008	Loozerheide/telpost	CDNA	J	Adult	meerdere waarnemers (wn)
2-10-2010	Malpie	CDNA	J	Adult	H. Kruseman (vk)
22-4-2011	Strabrechtse Heide	CDNA	J	Tenminste 4 ^e KJ	meerdere waarnemers (wn)
29 t/m 30-7-2011	Strabrechtse Heide/Beuven	CDNA	J	Adult	meerdere waarnemers (wn)
5-6-2012	Strabrechtse Heide/telpost	FOTO	J	Kort rondvliegend	Robert Kastelijn (tt)
12-5-2013	Loozerheide/telpost	VAL	J	Adult. Vermoedelijk zelfde ex. dat ¾ uur eerder boven Peel werd gezien door Hans Vrolijk	meerdere waarnemers (wn)
12-5-2013	Plateaux	VAL	J		meerdere waarnemers (wn)
3-8-2013	Loozerheide/telpost	VAL	J	Jagend	Ruud Bouwman (wn)
8-8-2013	Strabrechtse Heide/Beuven	VAL	J		Marijn van Oss (wn)
13-5-2016	Strabrechtse Heide	VAL	N	Adult overvliegend	Telpost Strabrecht (wn)
2-7 t/m 3-7-2016	Strabrechtse Heide	VAL	J		meerdere waarnemers (wn)
2-4-2017	Loozerheide/telpost	VAL	N	Overvliegend ZW	meerdere waarnemers (wn)
10-6-2017	Neterselse Heide	FOTO	N		van Kessel (2017)
30-7 t/m 2-8-2017	Strabrechtse Heide	VAL	J		meerdere waarnemers (wn)
23-9-2017	Mispeleindse Heide/Goorven	NTB	N	Overvliegend ZW	Hans Verdaat (wn)
18-5-2020	Strabrechtse Heide	VAL	N		Piet Gruijters (wn)
22-6-2020	Strabrechtse Heide	VAL	J		Jan Segers (wn)
6-7-2020	Strabrechtse Heide/Beuven	FOTO	J	Onv. dood gevonden, weken oud, wellicht ex van 22-6	van Kessel (2020)
31-7-2020	Strabrechtse Heide	VAL	J		Telgroep Strabrecht (wn)
2-8-2020	Kranenveld bij Groote Heide	VAL	J	Zelfde vogel als 31-7	Tom Heijnen (wn)
7-8-2020	Strabrechtse Heide	VAL	J	Zelfde vogel als 31-7	meerdere waarnemers (wn)
18-8-2020	Strabrechtse Heide	VAL	J	Zelfde vogel als 31-7	meerdere waarnemers (wn)
22 8 t/m 23-8-2020	Groote Heide & Soerendonks Goor	VAL	J	Zelfde vogel als 31-7	meerdere waarnemers (wn)
23-8 t/m 24-8-2020	Strabrechtse Heide	VAL	J	Zelfde vogel als 31-7	meerdere waarnemers (wn)
24-8-2020	Loozerheide/telpost	VAL	J	Zelfde vogel als 31-7	Ruud Bouwman (wn)

OK?:
 CDNA = goedgekeurd door commissie dwaalgasten Nederlandse avifauna (t/m 2011)
 VAL = goedgekeurd door validatoren op waarneming.nl
 FOTO = goedgekeurd overig op basis van fotografisch bewijs
 NTB = niet (meer) te beoordelen
 TP? (ter plaatse): J = ja (ook als dat van korte duur was)
 N = nee (→ overvliegend/overtrekkend)
 ? = onbekend
 Waarnemer/bron: (wn) = www.waarneming.nl
 (tt) = www.trektellen.nl
 (vk) = www.vogelsindekempen.nl